

ЖИЦА

Моје име је Светлана, али волим да ме зову Лане. Тако ме заправо зове само један човек. Када видим да се приближава – обично се срећемо на улици, у пролазу – у мени као да се затегне танка жица. Затеже се, и затеже, све док не чујем реч коју очекујем. Онда се жица расплине и све око мене се претвори у благост која ме обаспе латицама.

Никад ме није изневерио. Ни онда кад сам се надала да неће изговорити, због неког ко је ходао поред мене и коме би то зазвучало чудно. Па и тад, кад сам се надала да неће изговорити, још више сам се надала да хоће. Потом бих убрзала корак, да онај што иде поред мене такође убрза корак и да не примети како црвеним испод застора косе навучене преко образа. Никад није послушао мој стид.

Сада ми је двадесета и већ дуже време не правим грешку коју сам правила до пре десетак година. Тада бих дошла кући са *Ланеџом* у себи, пуна бескрајне нежности на ломним ножицама, и рекла бих оцу: „Знаш кога сам данас видела?“ „Кога?“, питао би отац да направи простора за замах. „Рашу Чутуру?“ О-ооп, ножице би поклекле, нежност се урушила у беживотну крпу.

Када сам први пут чула то са чутуром, нисам могла ни да назрем објашњење. Зато сам питала. И одговорено ми је. Са задовољством које је извиривало из сваке речи. Раша воли мало да *џоџе*... Да нисам одмах отишла у купатило, чула бих све градске приче о томе. Отац је сматрао да ми треба што пре отворити очи, развејати илузије, јер је живот суров. А ја сам већ знала да је живот суров, нисам знала да уме да буде нежан.

* * *

Отац је умео да буде нежан, на свој, груб начин. Понекад смо гледали утакмице заједно, претпостављам ипак ређе него што бисмо их гледали да сам се родила као син. Али зато нисмо пропуштали каубојске филмове. То са каубојцима почињало је петком, када је у „ТВ-ревији“ излазио програм за предстојећу седмицу. Ја сам имала задужење да пронађем и подвучем термине црвеном оловком. Тако сам увежбала читање ћирилице, а латиницу сам научила јурећи погледом за титлом испод коњских копита и прашњавих каубојки са мамузама. Оца бих обавестила дан раније и препричала му кратак садржај из најаве у новинама. Припремила бих јастучиће и на његовом и на мом каучу, покушала да мало боље подесим собну антену и чекала да се на екрану појави слика која најављује филм. „Почињеее!“, повикала бих према кухињи где је отац обично прао судове. „Ево, ево! Кажим да сачекају минут!“, често је одговарао. Волео је да понавља исте форе, али кад би се једном извалио на свој лежај и подбочио главу полусклопљеном шаком, више нисмо говорили. Гледали смо без коментара, озбиљно и посвећено.

У најбољим каубојцима све је било јасно: одмах се знало ко је добар, ко лош. Ретко кад појављивали су се и неки неодређени типови, млакоње које су умирале неупечатљиво, од залуталог метка, или неком другом случајношћу. У најбољим филмовима, чим бих утврдила ко је на чијој страни, знала сам и ко ће да победи, могла сам да се опустим и повремено скренем поглед са екрана. Из позиције коју сам заузимала на свом каучу, све што се дало видети од оца била је његова ћела, глатка и опуштена. Рефлектовала је сваку промену боје на ТВ-у, као неки додатни одашиљач који емитује сопствени програм. У току филма, отац би бар два-три пута извукао песницу испод главе и протегао прсте, од чега би се зачуо кратак рафал пуцкетања. И бар једном би устао да оде до купатила. По повратку, обавезно би ме питао шта се десило у међувремену. То сам највише волела.

Спавали смо у истој соби, свако на свом лежају. Дешавало се, иако су *добри* готово увек побеђивали, да ме у сну гоне они *лоши*, са навученим марамама преко лица и злим очима. У сну ми никако није успевало да будем храбра. Будила сам се са срцем у грлу, вичући, после чега ме је отац позивао у свој кревет. Постиђена, завукла бих се иза његових леђа, и тамо једно време буљила у зид. Потом бих се окренула, наслућујући у мраку ћутање очеве ћеле, и неосетно заспала. Једног јутра, после такве ноћи, пробудила сам се ужаснута: чаршаф испод мене био је мокар. Брзо сам га скупила и пожурила с њим у купатило. Тамо је, из корпе за прљав веш, извиривао рукав пижаме коју је отац носио претходне ноћи. Знала сам шта то значи. Толико ме је било стид, да више никад нисам прешла у његов кревет. Био је задовољан, поверовао је да сам престала да се плашим.

* * *

Отац је волео да будем самостална, да уместо да водим рачуна о себи. Кад сам научила да везујем пертле, отишли смо на *ћевапе* да прославимо. Кад сам савладала плетење кике, купио ми је прегршт *шналица* и *машница*, које сам после качила на лутке. Сама их нисам носила, желела сам да што више личим на оца.

Није волео да ме купа. Журио је, прејако ме трљао, замрсио би ми косу, па се после мучио да је рашчешља. Купала сам се у *гаћицама*. Скинула бих их кад отац изађе по пешкире и оставила да плутају у кади међу *гроздовима сапунице*. Требало је, док отац поново не уђе у купатило, да се оперем *голе*. Понекад сам то и радила, брзо и грубо, чешће бих само климањем главом потврдила да сам то урадила. Враћао се носећи испред себе *раширен пешкир* као да се спрема да га окачи на жицу. Чекала сам, усправљена у кади, са рукама подигнутим у вис. Обавио би пешкир око мене, ја бих обавила руке око његовог врата и онда бих кратко узлетела преко ивице каде. На оковратнику његове *кошуље* остајао је влажан траг од мојих руку. Волела сам тај траг, и да после гледам како полако нестаје. Очева *мрзовоља* испарила би чим бисмо завршили с купањем. Косу сам сушила сама, *млатарајући* и главом и *феном* испред *зидног огледала* у којем сам се видела до рамена.

Кад сам се први пут сама окупала, отац ми је купио мали *мушки сако*. То сам тражила.

* * *

Баба ме је научила како да оперем *рибицу*, и како да оперем чарапе, окачим веш на жицу и скувам оцу кафу. То је све било док сам била код ње, у селу, пре него што сам морала да кренем у предшколско. У граду, из којег је отац долазио петком после посла, а враћао се недељом увече, испоставило се да су бабина учења углавном бескорисна и да је боље прећутати их. Као оно да натекле брадавице (*бабине сисиће*), које сврбе и боле истовремено, треба премазивати пресеченим чешњем белог лука.

Баба је била љута и на закон, и на државу због мог поласка у предшколско. Отац је био љут само на бабу, која је отворено страховала да он неће умети да води рачуна о мени, као ни *они шамо*. Кад су нам у вртићу поделили зелено-беле трапезасте кецељице са великим предњим џепом на који је требало упадљивим концем извести име детета, отац никако није хтео да однесе баби кецељу. Одвео ме је у *Робну кућу Београд*, где смо, на одељењу за игле и конце, одабрали апликацију из мог омиљеног цртаћа, и увече је, кад сам заспала, сам причврстио за мој џеп. Сутрадан, у предшколском, васпитач који нам се представио као Раша, једно по једно нас је испрозивао по натпису на кецељи. Мени је рекао *Лане*.

* * *

Петком поподне, баба сачекује оца и мене на отвореној капији. Хвата ме кошчатим прстима за подлактицу, стиском одмерава месо на њој и пита ме једем ли ишта. Иза мене, отац љутито фркне. Понекад и одговори да поцркасмо од глади или тако нешто. Не стигнемо ни да седнемо, а баба већ испуни читав сто чинијама са храном, од чега одмах огладним. И поједем више него што би требало, због оца који се мршти на бабину бригу. Пошто једемо, баба крене у бескрајна запиткивања на која отац невољно одговара. Ја се искрадем да обиђем двориште и сваки ћошак куће.

На орману, у гостинској соби, између два ћилима који миришу на орахов лист, сакривене су слике са венчања, а на дну картонске кутије са безброј испресавијаних марама, венчић са белим бисерима и цветићима укрупњеним као кад смрзну мокре кошуље. Цветићи изгледају бајковито, нацртано, све док их не додирнем. Кад задигнем преломљене латице да бих их поравнала, испод се укажу танке, металне жице. Волела бих да не морам да додирнем венчић, али то је немогуће уколико желим да га испробам. Могла бих да поправим латице, а да не завирујем испод њих, да не потражим скривену жицу која читаву ствар држи на окупу. То је из неког разлога подједнако немогуће као кад бих одигла бабине мараме, погледала венчић и уздржала се од тога да га ставим на главу.

Пред огледалом са унутрашње стране крила ормана, заузимам позу као млада на једној од четири слике: подижем леву руку у висини главе и савијам је у лакту, истурам браду и десним оком покушавам да ухватим одраз у огледалу. Или ми венац спадне или ме заболи рука у том положају у којем нема ослонца на младожењином рамену. Понекад ме ужурбају бабини кораци на степеништу. Пажљиво враћам ствари на место, водим рачуна о редоследу марама и положају кутије пре отварања. Извлачим се из собе са украденим осећањем задовољства које никад није потпуно.

* * *

Баба каже да ме је мајка оставила. Каже да је прво побегла са мном, бебом у наручју, потом ме се одрекла пред судом, предала ме у руке оцу. Када је замислим како жури низ пут према граду, увек видим исто: у једном је од бабиних празничних комплета, са свадбеним венцем на глави и белим смотуљком у загрљају за који не могу да замислим да сам ја. Баба каже да су је браћа убедила да ће се лакше поново удати без мене и да је од неке жене чула како се и јесте удала. Живи у Италији. Има двоје деце. Све то личи на гледање „Бамбија“: нема шансе да не чујем пуцањ у шуми.

* * *

Блистави понедељак. Отац ми затеже пете на хулахопкама. *Време је да научиш сама...* Његови затупасти прсти нервозно цимају густе очице чарапе. Не знам зашто, сасвим опуштам стопало и гледам како му се набира ћела. Потом се застидим и сама наместим хулахопке, сама обујем сандале. У колима седим на средини задњег седишта. Када упрем шакама испод себе и мало издигнем главу, ретровизорско стакло обухвати део очевог лица и моје очи. Он је намрштен, усредсређен на вожњу. Никада му поглед не склизне десно, где би се укрстио са мојим.

Обуздавам корак на коцкастој стази према улазу у вртић. Замишљам да су то исцртане школице: један квадрат, једно стопало. Не скакућем, само замишљам. Први, други, трећи, четврти и, хо-оп!, пети степеник. Лево од улаза, уз зид, низ високих, уских ормарића боје меда. Собне патике на шнир са четвртастим словима СВЕТЛАНА исписаним хемијском на гуменим ђоновима. Још пегави под ходника на којем ме увек сустиже кривица због радости. И најзад врата у други свет у којем сам Лане.

* * *

Ништа страшно, исцепана чарапа и расцветана стара краста на колену. Тијана је крива, саплела ме је кад сам доскочила са пењалице. Стискам зубе, упирем језиком у горње непце. Много пече, али то је и прилика за храброст, и за Његову пажњу. Три девојчице се утркују која ће му прва казати. На крају, Тијана довикује пре свих: „Учитељу, учитељу, Светлани иде крв!“ Он одмах устаје са клупе испред улаза у вртић и прилази ми. Нагиње се над моје колено. Не гледам га у лице, то ми је неподношљиво кад је тако близу. Мој видокруг је његова светлоплава кошуља. Одједном ми се две испружене шаке завлаче испод мишица. *Хајде, хој!* Узлећем до загрљаја, лебдим у њему све до амбуланте у згради обданишта. Удишем мирис колоњске воде. Пребрзо ме носи. Све прекратко траје. До краја дана кришом њушим рубове кецеље. Има га још помало. Потом се, данима и данима, пењем на највише пречке, залећем се љуљашком јаче од свих, безглаво трчим, само да опет паднем. Али не падам.

* * *

У вртићу је изгледало као да време стоји. Код куће се видело да тече: све више тога сам умела сама. Расла сам. У вртићу сам била заувек Лане. И нисам озбиљно схва-

тила када је кренуло одбројавање преосталих дана: још пет, па још четири, и тако редом, до нуле, која значи *нишџа*.

* * *

Ја сам прва престала да гледам каубојске филмове. Отац је наставио још неко време, можда очекујући да се предомислим. Нисам. И тражила сам да пређем у другу собу, да имам само своју собу. Надала сам се да ће отац више затезати око тога. Мало се намрштио, потом, вероватно, закључио да је то разлог за радовање, јер се све више осамостаљујем. Два-три пута је покушао да ме врати. Чукнуо би на врата моје собе, провирио и рекао: „Почиње опасан каубојац. Да им кажем да те сачекају минут?“ Одмахнула бих, не подижући главу. Поред оца, била сам љута на цео свет, и на бабу и њена досадна питања, чак и на Џона Вејна. Што сам била бесна на Џона Вејна! На његова стиснута уста и његово одјахивање у сумрак.

* * *

Усред таквих бесних монолога наједном бих осетила да морам да изађем. Навукла бих старке које никад нисам отпертлавала и запуцала напоље, било где, на било коју страну. Дешавало се да се управо тад сретнемо. Није могуће да је баш сваки пут био сам, али ја се уопште не сећам тих других који су ходали поред њега. Увек сам видела само њега. Издалека бих препознала његов ход и она жица у мени би се затегла. Понекад бих и зажмурила, толико је било интензивно то што долази и што ће се сигурно десити.

„Хеј, Лане!“, рекао би и после би додао још нешто и ја бих одговорила нешто. Понекад бисмо само разменили поздраве у пролазу, без задржавања, али оно најважније никад није изостало.

* * *

Кажем, сад ми је двадесета. Баба је умрла претпрошле године. Могу да извадим венчић било кад, без бојазни да ће то иког повредити. Али не чиним то већ неко време. Престала сам, као што сам престала и с каубојцима. Судећи по филмовима које сада гледам, једном ћу ипак срести мајку. Замишљам како ће плакати и молити ме за опроштај. Изговориће гомилу оправдања за то што ме је оставила, показаће разумевање за моју уздржаност, тврдиће да и не треба да јој опростим. Безброј пута ће поновити да ме воли, да никад није престала да ме воли, да је увек мислила на мене. Понекад замишљам како јој опраштам и падамо једна другој у загрљај. Понекад се само окренем и одем, оставим је обливену сузама. И то су та два краја, трећег нема. А и свеједно је, јер крај не може да промени оно што одавно знам: љубав постоји.